

Adalet ve Haksızlık • Brigitte Labbé

Çıtır Çıtır Felsefe Dizisi • Resimleyen: Jacques Azam • Türkçesi: Azade Aslan •

Çocuk Kitaplar • 40 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6

BİREY ve TOPLUM • KİŞİSEL GELİŞİM • HAK ve ÖZGÜRLÜKLER • DUYGULAR

adalet • eşitlik • felsefe • haklı-haksız • uygarlık • özgürlük • haklara saygı • toplum yaşamı

Her yaştan okuru felsefeyle buluşturan “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisinin 2. kitabı, “adalet” ve “haksızlık” kavramlarını tartışıyor. Dizinin yaratıcısı **Brigitte Labbé**, bu kitabında, hangi durumlarda şans ya da şanssızlıktan söz edilebileceğini gündelik yaşamdan örneklerle düşündürüyor. Çocuklar ve felsefe üzerine çalışmalar yapanlara da ilham kaynağı olan dizi, **Jacques Azam**’ın karikatür tadındaki desenleriyle renkleniyor.

İnsanın kendi doğum gününde pastadan herkesin yediğinden daha büyük bir parça alması adil midir? Ya da en iyi arkadaşına pastadan daha büyük bir dilim verince, diğerlerine haksızlık yapmış olur musun? Belki de, büyükler iri dilimler, küçükler minik dilimler almalı! Off, bölüşmek gerçekten çok karmaşık! Yaptığımız doğru mu, yanlış mı, nereden bileceğiz?..

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Öğle yemeği için bütün öğrencilere birer dilim pizza verilmesi sizce eşitlik midir? Bu eşitliğe adalet diyebilir miyiz? Örneklerinizle birlikte nedeninizi açıklayın.
- 2- Eğer bir okulda bütün kız öğrencilerin dans, bütün erkek öğrencilerin futbol kulübüne, gözlüklülerin satranç, parmakları uzun olanların gitar kursuna katılacakları ilan edilse, sizce her öğrenciye adil bir kendini geliştirme fırsatı verilmiş olur mu? Öğrenciler bu “fırsatlar” hakkında ne hissederler?
- 3- Çok parası olan Mustafa Bey’in satın aldığı parklara binalar yaptırması, köfteyi çok seven Can’ın sofradaki köftelerin çoğunu yemesi, coğrafyayı sevmeyen Zeynep’in coğrafya dersine girmemesi, küçük Elif’in karda sokağa en sevdiği sandaletleriyle çıkmak istemesi, hiç sebze sevmeyen Barış’ın çoğunlukla makarna-sosis-patates kızartması yemesi özgürlük müdür? Sizce özgürlük nedir?
- 4- Okula mayoyla gidemiyor, derste sakız çiğneyemiyor, istediğim sürede bilgisayar kullanamıyor ve brokoli yemek zorunda bırakılıyorsam, ben özgür sayılabilir miyim? Kimler, neden benim özgürlüğümü sınırılıyor?
- 5- Yasalar neden var? Bütün yasalar adil mi? Adil olana kim karar verir: Anne mi, baba mı, abla ya da ağabey mi, kral mı, müdür mü, en çok bağırان mı, en kuvvetli ya da en büyük olan mı? Örneklerinizle açıklayın.
- 6- Toplumda insanların devlete vergi vermesinin amacı nedir? Her çalışan ödemek zorundaysa, devlet vergi olarak herkesten eşit miktarda para alsa daha adil olmaz mı?
- 7- Haksızlığa uğradığınızda ne hisseder, nasıl davranmak istersiniz? Örnekler üzerinden anlatın.
- 8- Kitabın 28-29. sayfalarında anlatılan hırsızlık öyküsünde, çaldığı her şeyi eksiksiz geri veren Can Düpon, neden yine de cezalandırılıyor? Bu ceza haksızca değil mi? Ceza nedir; ne işe yarar?
- 9- Sizce bir ailenin bireyleri arasında adil bir ilişki olduğu ve bir ülkenin adil yönetildiği nasıl anlaşılır?

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Çalıştay:** Öğrenciler 2 gruba ayrılınsın. Bir grup “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi”ni, diğer grup da “Çocuk Hakları Bildirisi”ni inceleyerek özetlesin. Her iki grup da bu bildirilere ters düşen durum ya da

uygulamalara örnekler versin. Gruplar çalıştıkları konuya ilişkin bir sonuç bildirgesi hazırlayarak okulda konuyla ilgili farkındalık oluşturacak aktiviteler gerçekleştirsın.

- **Pano:** “Adil bir dünya istiyoruz!” başlığını taşıyan büyük bir pano hazırlayın. Çalıştay uygulamasında ortaya dökülen, dünyadaki ve yakın çevredeki eşitsizlikleri, haksızlıkları, yazı, resim, haber, grafik, karikatür, fotoğraf, şiir gibi değişik malzemelerle, dikkat çekecek biçimde görselleştirerek pano üzerinde sergileyin. Panonun fotoğraflarını sosyal medyada ev ve okul ortamlarında yaygınlaştırın.
- **Yazma:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup “adalet” sözcüğüyle akrostij şiir yazarak, bu sözcüğü sanatsal bir şekilde açıkласın. Bakalım, ne kadar özel şiirler yaratılacak?
- **Uygulama:** Kitaptakine benzer 2 “Haksızlıklar Kutusu” yapın. Birinin üstüne “ÖZEL”, diğerine “GENEL” yazın. Herkes kendine yapıldığını düşündüğü bir haksızlığı, küçük bir kâğıda ismini belirtmeden yazsın ve katlayarak “ÖZEL” kutusuna atsın. Herkes daha geniş düşünsün ve bu kez de dünya ölçeğinde haksızlık denilecek şeyleri yazarak kâğıtları “GENEL” kutusuna koysun. Kutular açıldığında, her ikisinde biriken “haksızlıklar” listelensin ve nasıl giderilebilecekleri sınıfça tartışılsın. “Özel” haksızlıkların hangilerinin diyalogla çözümlenebileceği saptansın. Her iki kutu ve içerikleri, 3 ay sonra tekrar ele alınmak üzere saklansın. Üç ay sonra kutulardaki “haksızlıklar”ın hangilerinin çözüme kavuştuğu kontrol edilsin. Acaba özel yaşamlarda ve dünyada gelişme olacak mı?
- **Canlandırma:** 37-39. sayfalarda Murat’ın, Bora’ya pas vermesinden sonra yaşanan 3 ayrı durumu gönüllü öğrencilerle canlandırın. Canlandırmalardan sonra 3 durumun birbirinden farkını ve Bora’nın tepkilerinin yol açtığı sonuçları tartışın. Toplum yaşamında benzer durumlarda insanların hangi tepkileri daha sık verdiklerini saptayın ve bunun nedenlerini irdeleyin.
- **Oyun:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup diğerine sormak üzere bir “haksızlık bulmacası” hazırlasın ve bu haksızlığın hangi yöntemle giderilebileceğini sorsun. Örnek 1 - Soru: Bir atölyede işçilerin çalışma saatlerinin çok uzun, koşullarının kötü olması haksızlık mıdır? Haksızlık ne yapmalılar? Yanıt: Haksızlıktır, çünkü zaten çalışma saatleri yasalarla belirlenmiştir, koşulların da insanca çalışmaya elverişli olması gerekir. İşçiler, patronla konuşarak konuyu çözmeye çalışmalı, olmuyorsa grev hakkını kullanmalıdır... Örnek 2 - Soru: Öğrenci kantininde çikolata, şekerleme satılmaması çocuk haklarına aykırı mıdır? Yanıt: Hayır, çünkü şekerli gıdalar sağlığa zararlı olduğundan çocuklar yasalarla korunur vb... Bu oyun sonunda doğru ve tam yanıt veren gruplar, önceden hazırlanan “Hak Savunucusu Rozetleri”ni takmaya hak kazansın.
- **Tartışma:** Herkes birbirini göreceк biçimde yerleşsin ve somut bir örnek aracılığıyla, “Özgürlüğüm başkasının hakkını engelliyorsa, özgür müyüm?” sorusunun yanıtını versin. Her öğrenci hızlıca örneğini ve görüşünü paylaştıktan sonra tartışmanın sonuçlarını hep birlikte derleyin ve sonuçları bir bildirge haline getirip okulun dijital platformlarında paylaşın.